

## Noter om Grønspætten (*Picus viridis* L.) på Langeland.

Af BERNT LØPPENTHIN

(With a Summary in English: The Green Woodpecker (*Picus viridis* L.) in the  
Island of Langeland)

Dansk zootopografisk undersøgelse vedrørende fugle: Beretning nr. 35.

I D.O.F.s »Fortegnelse over Danmarks Fugle« (LØPPENTHIN 1946, p. 46) nævnes Grønspætten som ynglefugl på Langeland. Jeg var allerede på det tidspunkt noget i tvivl om rigtigheden af denne påstand, men havde intet reelt at støtte antagelsen til, hvorfor jeg holdt den for mig selv. Langeland havde og har stadig lokaliteter, der kan byde Grønspætten gode kår; men jeg anså øens areal for lovlig lille til oprettholdelse af en isoleret grønspættebestand, efter at arten måtte regnes for uddød på Fyn. Fra Sydsjælland og Lolland, hvor den lokale befolkning i sin tid kaldte fuglen for »Skovhanen«, er den senest forsvundet som ynglefugl i 1890erne.

På grund af sin vidt lydende stemme har Grønspætten fra gammel tid været kendt af enhver langelænder, som færdedes i det fri. Børn og voksne talte om »Skitfoulij« (Skidtfuglen), der galede mod regnvejr i de talrige småskove omkring Tranekær. Jeg har selv set en beboet rede i Tranekær Hestehave 9. juli 1928, og arten holdt sig på øen i de følgende år; men bestanden var svag. Indtil 1940 har Grønspætter været iagttaget omkring Lohals, og fra sommeren 1941 foreligger iagttagelser fra Tranekær slotspark, hvor også en rede meldes fundet nævnte år (CARLO PETERSEN, D.O.F.T., 39, 1945, p. 166). Om denne rede oplyses dog intet andet, end at den blev fundet i en elm; nøjagtig dato er ikke nævnt, og der meddeles heller intet om eventuelle gamle eller unge fugles adfærd, så ifølge fremstillingen kan det meget vel have drejet sig om et hul fra et tidligere år. Hvis der var iagttaget en rugende fugl, eller hvis der var hørt unger, havde dette formentlig været anført af iagttageren (T. LA COUR).

Med eftersøgning af Grønspætten som hovedmål opholdt jeg mig på Langeland i dagene 6.–10. maj 1960. På den tid af året ville jeg på forhånd anse det for ret umuligt at undgå

den støjende fugl, hvis den stadig fandtes på øen. Jeg gik alle skovene igennem fra Prisskov i nord til Nordenbrogård i syd og gennemsøgte systematisk alle skove og lunde, som jeg skønnede havde den ringeste chance for at huse et par Grønspætter, men med fuldkommen negativt resultat. Skovrider STAUN, Tranekær, havde ikke set fuglen på Langeland i 1950'erne, og hans forgænger, E. S. T. FLØYTRUP, der kom til Tranekær 1911 og har boet der siden, erklærede bestemt, at »Skidtfuglen« var væk; siden har han skrevet i brev ». . . jeg har ikke hørt den i mange, mange Aar; men Æbletræet med det store Knasthul, hvori den i sin Tid rugede i Bukkeskovplanteskolen, staar da endnu, men er altsaa et meget tarveligt Surrogat for Grønspætten«. Et par ældre skovarbejdere, som jeg traf på Longelse-egnen, og hvis dialekt gav sikkerhed for, at de havde levet en meget væsentlig del af deres tid på Langeland, kendte udmærket »Skidtfuglen« fra deres barndom og ungdom; men de havde hverken hørt eller set den i adskillige år. Forespørgsler til unge mennesker og til folk, som havde boet under 15 år på Langeland, gav ingen positive oplysninger.

Måske har Langelands sidste Grønspætte holdt til i Tranekær slotspark 1941. Siden synes arten i alt fald ikke at være bemærket med fuld sikkerhed. På D.O.F.s ekskursion til Langeland 1942 (KRÜGER, D.O.F.T., 36, 1942, p. 237) iagttoges Grønspætten ikke. Det nævnes ganske vist, at arten »var set faa Dage i Forvejen«, hvilket kan være rigtigt; men meddelelsen kan også skyldes, at man omkring Tranekær fra gammel tid har været vant til at regne med Grønspætter i slotsparken og derfor ikke har betragtet dens forsvinden som et faktum, før man ikke havde hørt eller set den et år eller to.

Årsagen til Grønspættens forsvinden fra Langeland kan diskuteres. Man kan tale om klimaændringer, beskydning og intensiveret skovdrift; men jeg tvivler om, at nogen af disse faktorer alene er direkte årsag til den langelandske grønspættebestands uddøen. I ældre tid er en og anden Grønspætte nok blevet skudt på Langeland og udstoppet; men det er næppe sket i stor udstrækning. Skovdriften er nok mere rationel, end den var før i tiden; men der er dog stadig gode terræner med gamle, lyst stående træer både i og uden for Langelands herregårdsparker, hvor Grønspætten skulle kunne trives. Uden

for yngletiden kan Grønspætten strejfe en del omkring; den viger heller ikke absolut tilbage for at passere en åben vandflade. Sådanne strejftog kan dog næppe betragtes som egentlige trækbevægelser, men snarere som uperiodiske vandringer i mindre målestok. Grønspætten må i Danmark betragtes som udpræget standfugl, og hvis en isoleret bestand, som netop fandtes på Langeland, kommer ned i nærheden af sit minimum, der begrænser sandsynligheden for dens opretholdelse i det pågældende område, skal der kun lidt til at slå den helt ud. Forandringer i skovene, som er sket i de sidste 100 år, er sikkert hovedårsag til Grønspættens tilbagegang på de danske øer. På Langeland holdt den sig længe på grund af gode kår; men udveksling med bestande i naboområderne kunne ikke finde sted, efter at disse var forsvundet. Muligvis er de sidste langelandske Grønspætter bukket under i en af de hårde vintre først i 1940erne.

#### SUMMARY IN ENGLISH

##### **The Green Woodpecker (*Picus viridis* L.) in the Island of Langeland.**

During the last 75 years the Green Woodpecker has disappeared from the Danish Islands between the Sound and the Little Belt. In the Island of Langeland an isolated population of this species survived somewhat longer than in the Island of Funen and much longer than in South Zealand and Lolland on the eastern side of the Great Belt, where it has certainly not bred in the 20th century.

Being in doubt that the Green Woodpecker still occurred in Langeland I spent four days in the island in the beginning of May, 1960, and carried out a census of all ecologically adequate places in this island without finding the slightest sign of this noisy bird. The last reliable sight-record seems to be from 1941. Probably the last specimens of the Langeland population succumbed during the severe winters in the beginning of the 1940es. – To-day a Danish breeding population of the Green Woodpecker survives only in Jutland.